

Vergaderjaar 2023–2024

36 410 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024

Nr. 133

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juni 2024

Hierbij bied ik uw Kamer de Onderwijsagenda's voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius aan. Tevens informeer ik u in deze brief over het Onderwijsakkoord Caribisch Nederland.

De Onderwijsagenda's zijn een gezamenlijk product van de schoolbesturen, de Expertisecentra voor Onderwijszorg, de openbare lichamen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius en het Ministerie van OCW. De agenda's beschrijven onze gezamenlijke doelen en prioriteiten om samen te werken aan een hogere kwaliteit van ons onderwijs in Caribisch Nederland. De Onderwijsagenda's van Bonaire en Saba zijn op 5 juli 2023 ondertekend. De ondertekening van de Onderwijsagenda van Sint Eustatius vond plaats op 30 januari 2024. Deze agenda's hebben betrekking op de periode van schooljaar 2023–2024 tot en met schooljaar 2026–2027. Dit is de derde maal dat er onderwijsagenda's met de eilanden overeen zijn gekomen. De agenda's zijn een vervolg op de Tweede Onderwijsagenda Caribisch Nederland uit 2017. Het is de eerste keer dat een Onderwijsagenda per eiland is vastgesteld, in plaats van één Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland. Dit sluit aan bij de verschillende ontwikkelingen in het onderwijs op de drie eilanden.

Het belang van de onderwijsagenda's

Het stellen van gezamenlijke doelen voor het onderwijs op Bonaire, Saba en Sint Eustatius is van groot belang. Het is essentieel dat elk kind, waar het ook woont, dezelfde kansen krijgt om zich optimaal te ontwikkelen. School is een cruciale plek waar kinderen niet alleen leren lezen, schrijven en rekenen, maar ook waar ze zichzelf kunnen ontplooiën en voorbereiden op de toekomst. Het onderwijs heeft een universele kracht, die ongeacht de locatie gelijkwaardig zou moeten zijn. Daarom is het van belang dat we

blijven investeren in de kwaliteit van het onderwijs op Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

Met de Onderwijsagenda's zetten we met alle betrokken partijen een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van het onderwijs op de eilanden. Hoewel er overeenkomsten zijn tussen Europees- en Caribisch Nederland, zijn er ook veel verschillen die vragen om een specifieke aanpak vanwege de lokale context, schaal en ligging. Maatwerk is essentieel, waarbij we kijken naar wat echt werkt en niet automatisch Nederlandse oplossingen kopiëren naar de eilanden.

Tijdens mijn werkbezoek aan Bonaire, Saba en Sint Eustatius begin dit jaar heb ik het belang van een gerichte aanpak per eiland met eigen ogen gezien. Het is noodzakelijk dat de overheid blijft luisteren naar alle betrokkenen in het onderwijs op de eilanden, omdat zij elke dag ervaren wat wel en niet werkt in de lokale onderwijspraktijk. Ik waardeer dan ook alle input die ik tijdens en na mijn reis heb ontvangen.

Inhoud van de onderwijsagenda's

In de agenda's zijn belangrijke prioriteiten en ambities van de betrokken partijen opgenomen die de komende jaren met voorrang worden opgepakt, zodat het onderwijs verder verbeterd kan worden. De agenda's bevatten duidelijk omschreven doelen die we gezamenlijk nastreven, waarin ambities en mijlpalen zijn afgesproken. De onderwijsagenda's van Bonaire en Saba richten zich in totaal op zes prioriteiten. Voor Sint Eustatius zijn zeven prioriteiten afgesproken. Sommige ambities en mijlpalen komen in de agenda's van twee of drie van de eilanden terug, anderen enkel in één van de agenda's. Zo zijn de prioriteiten afgestemd op de behoeftes die spelen op respectievelijk Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Hieronder ga ik in op de grote lijnen van de prioriteiten uit de drie agenda's.

1. Onderwijspersoneel

Het onderwijspersoneel vormt de basis van de kwaliteit van het onderwijs in Caribisch Nederland. Het onderwijspersoneel is direct verantwoordelijk voor het leerplezier en succes van de leerlingen. Onderwijspersoneel moet een fijne werkomgeving hebben en ruimte hebben voor professionalisering. Daarnaast kampen verschillende scholen met een tekort aan onderwijspersoneel, waardoor continuïteit van het onderwijs onder druk komt en de werkstress toeneemt. De ambities in de onderwijsagenda's rondom deze prioriteit richten zich daarom op het vinden en vasthouden van voldoende en goed onderwijspersoneel, professionalisering, arbeidsvoorwaarden en medezeggenschap.

2. Bestuurskundig en onderwijskundig leiderschap

Onderwijsprofessionals in Caribisch Nederland kunnen zich vaak niet beroepen op netwerken van ondersteuners en expertise om hen te helpen bij het oplossen van complexe problemen of zaken waar specialistische kennis voor nodig is. De onderwijsagenda's zetten daarom in op het bieden van deze ondersteuning. Met sterke schoolbesturen, -directeuren, teamleiders en leraren kunnen we ons onderwijs in Caribisch Nederland naar een hoger niveau tillen en zorgen dat de leerlingen de beste kansen krijgen voor hun toekomst. De ambities in de onderwijsagenda's rondom deze prioriteit richten zich daarom op het versterken van het onderwijskundig leiderschap en op duurzame beschikbare ondersteuning, zowel op bestuurlijk niveau als in de klas.

3. Meertaligheid

Een goede didactiek van leraren in het taalonderwijs die aansluit bij de meertalige achtergrond van veel leerlingen in Caribisch Nederland is van essentieel belang voor de taalontwikkeling van de leerlingen. Leraren die zich bewust zijn van de taal- en culturele achtergrond van hun leerlingen en daar hun lessen op afstemmen dragen er met de juiste didactiek aan bij dat alle leerlingen zich begrepen voelen en optimaal kunnen leren. Dit vraagt specialistische kennis van het onderwijspersoneel in Caribisch Nederland, aanvullend op de kennis en expertise die zij reeds bezitten. Het verkrijgen van deze specialistische expertise is niet van de ene op de andere dag gebeurd, maar vraagt om structurele training en coaching door professionals die zowel kennis hebben van wat wetenschappelijk werkt als van de onderwijspraktijk. Onderwijspersoneel moet ook de ruimte krijgen voor het volgen van deze specialisatie, naast de verantwoordelijkheden die ze reeds in het onderwijs hebben. Daarnaast zien we de afgelopen jaren een toename van het aantal nieuwkomers in het onderwijs op alle drie de eilanden. Dit zijn kinderen die vanuit het buitenland komen en op latere leeftijd in het onderwijs starten. Deze leerlingen spreken de instructietalen van de scholen vaak niet en het vraagt extra inzet en expertise van de scholen in Caribisch Nederland om deze leerlingen de instructietalen bij te brengen en hen optimale kansen in het onderwijs te bieden. De ambities in de onderwijsagenda's rondom deze prioriteit richten zich daarom op het duurzaam inzetten van meertaligheid in het onderwijs en op nieuwkomersonderwijs. Hiermee wordt tevens voldaan aan de toezegging om in de Onderwijsagenda's uitgebreid aandacht te besteden aan de Nederlandse taal.¹

4. Versterken onderwijszorg

Onderwijszorg is belangrijk. Want als je een kind bent dat wat extra hulp nodig heeft om het goed te doen op school, dan moet deze hulp beschikbaar zijn. Hier zijn veel partijen mee bezig, niet alleen in het onderwijs maar ook bij ouders thuis en in de zorg. We blijven de onderwijszorg en het inclusieve karakter van het onderwijs versterken. De afgelopen jaren zijn er specialistische voorzieningen per eiland opgezet om leerlingen te begeleiden die meer ondersteuning nodig hebben dan er op school beschikbaar is. We willen dat deze voorzieningen voor kinderen die wat extra hulp nodig hebben blijven bestaan en we willen met en van elkaar blijven leren over wat wel en niet werkt. Met de introductie van de specialistische voorzieningen op Sint Eustatius kwamen er meer leerlingen in beeld die baat konden hebben bij andere vormen van onderwijsondersteuning. Om ervoor te zorgen dat deze ondersteuning ook in de toekomst voor leerlingen beschikbaar blijft, moeten de specialistische voorzieningen structureel worden gemaakt. Daarnaast kent Caribisch Nederland ook thuiszitters. Het gaat dan om jongeren die door hun ingewikkelde ondersteuningsvraag geen onderwijs volgen, terwijl ze dat wel zouden kunnen in de juiste omgeving. Het is belangrijk om die kinderen in beeld te krijgen en te kijken wat er gedaan kan worden om hen het onderwijs te geven dat ze nodig hebben en verdienen. De ambities in de onderwijsagenda's rondom deze prioriteit richten zich daarom op het verder versterken en evalueren van de Expertisecentra Onderwijszorg. Deze prioriteit is alleen in de agenda van Sint Eustatius opgenomen, maar op alle drie de eilanden wordt er gewerkt aan het verder verbeteren van de onderwijszorg.

¹ TZ202204-051

5. Onderwijshuisvesting

Goede schoolhuisvesting draagt bij aan kwalitatief en toegankelijk onderwijs. Leerkrachten en leerlingen hebben recht op een functionele, schone en veilige leeromgeving. Een gezond binnenklimaat en fijne omgeving leiden tot een hoger leerrendement en minder ziekteverzuim. Om de schoolgebouwen en installaties op orde te houden is structureel onderhoud noodzakelijk. Onderhoud is een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur en vraagt om actuele onderhoudsplannen, een onderhoudsorganisatie en adequate financiering. Om verstandig om te kunnen gaan met het onderhoud is duidelijkheid over het onderwijshuisvestingsbeleid van belang. Het schoolbestuur moet weten wanneer zij kan rekenen op uitbreiding of renovatie van de school. Daartoe is het ook van belang dat het openbaar lichaam en mijn ministerie, die nu nog samen verantwoordelijk zijn voor de onderwijshuisvesting, hun rol in de beleidsvorming en uitvoering van deze verantwoordelijkheid invullen. De ambities in de onderwijsagenda's rondom deze prioriteit richten zich daarom op goede onderwijshuisvesting en goed onderhouden schoolgebouwen.

6. Doorstroom naar vervolgonderwijs

Doorstroom van leerlingen in Caribisch Nederland naar een passende vervolgopleiding is cruciaal voor hun toekomst en de ontwikkeling van de regio. Het verbeteren van de doorstroom draagt er aan bij dat leerlingen een opleiding kunnen kiezen die aansluit bij hun behoeften en verwachtingen en dat zij met plezier en succes de gekozen vervolgopleiding kunnen doorlopen. Het biedt hen de kans om zich te ontwikkelen, bij te dragen aan de economische groei en werkgelegenheid te creëren. In het kader van het vergroten van het studentsucces van Caribisch studenten hebben de onderwijsministers in het Koninkrijk in het Ministerieel Vierlandenoverleg OCW hier ook afspraken over gemaakt. Het Koninkrijksbrede programma Strategic Education Alliance is hieruit ontstaan, waarbij de aansluiting op het verbeteren van de overgang naar het vervolgonderwijs één van de prioriteiten is. Investing in doorstroom is kortom van groot belang. De ambities in de onderwijsagenda's rondom deze prioriteit richten zich daarom op een goede doorstroom naar het vervolgonderwijs op de eilanden, in de Caribische regio, Europees Nederland of elders.

7. Randvoorwaarden

Schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun onderwijs. De onderwijsprofessionals op de scholen zijn het best in staat om deze verantwoordelijkheid uit te voeren. Daarbij geldt wel dat zij vanuit de overheid toegang moeten krijgen tot de randvoorwaarden die nodig zijn voor het uitvoeren van hun verantwoordelijkheid. Met andere woorden: ze moeten kunnen beschikken over voldoende instrumenten om hun onderwijs vorm te kunnen geven, zoals onderwijsmaterialen (methoden en toetsen). De ambities in de onderwijsagenda's rondom deze prioriteit richten zich daarom op de beschikbaarheid van onderwijsmateriaal dat aansluit bij de Caribisch context en digitalisering.

Onderwijsakkoord Caribisch Nederland

In april 2022 is het Onderwijsakkoord gesloten met als doel om de loonkloof tussen primair en voortgezet onderwijs te dichten, professionalisering van docenten te bevorderen en de werkdruk in het onderwijs te verlagen. Een deel van de gelden hiervoor zijn naar evenredigheid beschikbaar gesteld om de doelen uit het Onderwijsakkoord in Caribisch Nederland te realiseren. Op 1 juni 2023 zijn deze middelen doorvertaald

voor Caribisch Nederland. Hierdoor is ook, met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2022, de loonkloof tussen primair en voorgezet onderwijs in Caribisch Nederland gedicht.

De Derde Onderwijsagenda's en het Onderwijsakkoord zijn goede ontwikkelingen om het onderwijs ook in Caribisch Nederland naar een hoger niveau te kunnen tillen. Samen met de betrokken partijen blijf ik mij inzetten om uitvoering te geven aan de Onderwijsagenda's zodat elk kind in Nederland het beste uit zich kan halen.

De Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,
M.L.J. Paul